

Núm.

427

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Gener 2019

Any 39è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

+Educació, el lleure accessible i arrelat

Pàg. 10

Observatori VQ,
memòria del
cooperativisme

Pàg. 13

ARCA,
l'arxiu de les revistes
catalanes antigues

Pàg. 16

Els espais test,
proposta cooperativa
per a l'àmbit rural

Pàg. 18

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS
AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 Col·lectiu Ronda

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner, Carla Liébana, M. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Ricard Pedreira, Esteve Puigferrat i Olga Ruiz.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: +Educació.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Albert Huerta Molina

05

EDITORIAL

Encarar el nou any amb cooperativisme

06

NOTICIARI

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

El procés d'incorporació de socis
Confederació de Cooperatives de Catalunya.

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

+Educació: el lleure, necessitat i dret de tota la població.
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Observatori de la Vida Quotidiana
Montse Pallarés.

16

MEMÒRIA COOPERATIVA

ARCA, l'arxiu de les revistes catalanes antigues
Maria del Tura Molas.

18

PREMIS ARACOOOP 2018

L'espai test agrari com a promotor de l'ESS a l'àmbit rural
Anna Anglís Piera.

21

COOPERATIVES AL MÓN

Mario Vega, de Común-Tour Cooperativa
Pep Valenzuela.

24

SALUT COOPERATIVA

Cansament
Enric Gallardo.

27

RESSENYA

Compromís vital amb el cooperativisme
Miguel Garau Rolandí.

Un parell de preguntes (que en són tres) a:

Albert Huerta Molina

(Barcelona, 1975), pedagog

Que què em sembla més atractiu del cooperativisme?

Les persones! Pot semblar poc innovador, però és que **el cooperativisme som les persones** i ho hem de posar en valor i ho hem d'explicar molt més. Al cooperativisme he conegut persones genials, amb un fort compromís per la transformació social, amb una gran capacitat de generar projectes reals amb un alt retorn social. **El cooperativisme és l'economia radical**, i no radical des d'un punt de vista d'extremista, sinó de tornar a les arrels del que hauria de ser: l'economia de les persones i per a les persones.

Poques coses no em convencen del cooperativisme...

A vegades posem més esforços a DIR que som diferents, que a SER diferents. Si gastem les energies a intentar dir que som diferents estem perduts, ja que en aquesta societat tothom vol explicar que és diferent. Si som autèntics i apliquem els nostres valors en el dia a dia, demostrarem que apostem per una manera de fer economia més humana, sostenible i transformadora.

Hauríem de ser més oberts a altres realitats. Per sort això ja està canviant, però a vegades semblava que si no eres cooperativista no podies fer les coses bé. En aquest món hi ha molta

gent que fa les coses bé més enllà del cooperativisme, sumem complicitats.

No només és possible una altra

economia, sinó que és necessària i a més és real. Cada vegada parlem més de tendències diverses que volen impulsar un model econòmic que posi en el centre les persones i que superi un sistema que ens ha dut a les darreres crisis econòmiques i socials. Cooperativisme, economia del bé comú, economia blava, economia circular, col·laborativa... són només algunes de les tendències que estan tenint cada vegada més presència al nostre país i que pretenen establir unes **relacions econòmiques i socials més equitatives i basades en la democràcia**.

Si realment volem tenir impacte i ser transformadors, hem de seguir construint alternatives i madurar cadascuna d'aquestes tendències, però també hem de superar els particularismes de cada iniciativa i anar més enllà, seient en una taula i col·laborant per construir models des de les bases que no siguin excloents i que aprofitin tots els potencials. Només així podrem superar les àrees de confort de cadascuna d'aquestes tendències i assolir reptes més ambiciosos, demostrant que és possible gestionar, produir i consumir d'una altra manera.

Encarar el nou any amb cooperativisme

La Fundació Roca i Galès va tancar l'any 2019 amb la inauguració de l'exposició «Catalunya, Terra cooperativa» al Museu d'Història de Catalunya. L'objectiu de l'exposició, recuperar el passat per entendre el present i construir el futur, és transversal i ens travessa com a institució, però també com a ciutadania i com a poble.

En la línia de promoure el cooperativisme i els seus principis i valors, la Fundació adopta la responsabilitat de mostrar la realitat del cooperativisme en la seva veritable dimensió, el cooperativisme com a alternativa al capitalisme, el cooperativisme com a alternativa al patriarcat, el cooperativisme com a alternativa a la propietat privada.

En aquest sentit és essencial recuperar les veus de les cooperativistes que ens han precedit, per desemascarar la història del vencedors i oferir la nostra visió.

L'any que comença ve ple de nous reptes, d'incògnites i de desafiaments diversos. L'extrema dreta i el neofeixisme –i també el feixisme de tota la vida, el que no ha marxat mai i es manté encastat a les institucions– treuen el cap amb nom de nous partits mentre l'Estat manté empresonades persones que lluiten per la llibertat i la democràcia. La nostra obligació és plantar cara i reivindicar, una vegada més, el nostre compromís.

Arriba la tercera edició del **Comun_ESS** a Barcelona

Comun_ESS, el congrés de la comunicació transformadora, celebrarà la seva tercera edició a Barcelona el cap de setmana del 15 al 17 de març de 2019.

La comissió de comunicació de la XES, conjuntament amb REAS Red de Redes, organitzen un nou Comun_ESS per facilitar un espai de trobada, reflexió, formació i diàleg entre dife-

rents agents de l'economia social i solidària de l'Estat espanyol al voltant de la construcció d'un nou paradigma comunicatiu que incorpori i reproduïxi els valors de l'economia social i solidària. Fins ara, s'han produït dues trobades (Saragossa 2015 i Madrid 2017), promogudes i organitzades per xarxes d'ESS de cada territori en particular i amb la col·laboració de REAS Red de Redes.

Sota el lema «Que parlin de nosaltres», Comun_ESS tindrà una durada de tres dies i inclourà formació, conferències, taules rodones i tallers pràctics on explorar noves eines, recursos i estratègies per la construcció d'una comunicació en favor de la transformació social. Es preveu convidar iniciatives i projectes de tot l'Estat amb experiència i trajectòria professional en l'àmbit comunicatiu, així com persones responsables de la comunicació de les diferents iniciatives d'ESS de tot l'estat.

L'organització fa una crida a participar en l'organització del Comun_ESS, escrivint a comunicacio@xes.cat.

Aquest mes de gener s'obrirà una convocatòria perquè les organitzacions interessades puguin presentar propostes per fer tallers i compartir els seus projectes durant el congrés.

Més info: www.xes.cat

CATALUNYA, TERRA COOPERATIVA: ACTIVITATS GENER I FEBRER 2019

L'exposició «Catalunya, terra cooperativa», que romandrà al Museu d'Història de Catalunya (pl. Pau Vila, 3, Barcelona) fins al 17 de febrer, és el marc de diverses activitats complementàries paral·leles que s'allargaran durant els mesos de gener i febrer, i se celebraran a la sala d'actes:

- **Dijous 17 de gener, a les 18 h.** Taula rodona sobre el **Present del cooperativisme**, amb Carme Giménez, del Consell Rector de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya; Quim Sicília, president de la Federació de Cooperatives de Consum i Usuaris de Catalunya, i Ramon Sarroca, president de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya.
- **Dijous 24 de gener, a les 18 h.** Taula rodona sobre el **Demà del cooperativisme** (economies feministes, cooperatives de plataforma, etc.) amb Anna Fernández, de la Comissió d'Economies Feministes de la XES; Arnau Vilardell, soci de Som Mobilitat, SCCL; Alba Hierro, Procomuns; Jordi García, soci de l'Apòstrof, SCCL, i Ivan Miró, soci de La Ciutat Invisible, SCCL.

- **Dissabte 26 de gener, matí. Ruta històrica de la Barceloneta obrera i cooperativa** a càrrec d'Emma Alari i Santi Gorostiza, amb la col·laboració de La Ciutat Invisible, SCCL. Activitat amb inscripció prèvia.
- **Dijous 31 de gener, a les 18 h.** Projectió del documental **Peiró42** i posterior debat sobre cooperativisme i sindicalisme amb Eloi Aymerich, director del Documental i soci de Clack Audiovisuals, i Margarida Colomer, historiadora.
- **Dijous 14 de febrer, tot el dia. Trobada Internacional d'historiadors/ores cooperativistes** d'Itàlia, França, Portugal i Catalunya.
- **Dijous 14 de febrer, a les 18 h. Taula rodona sobre la història del Cooperativisme**, amb Pere Gabriel, Antoni Gavalà i Marc Dalmau, historiadors.
- **Dissabte 15 de febrer, al matí. Trobada internacional d'historiadors/ores cooperativistes** d'Itàlia, França, Portugal i Països Catalans.

Més info: www.rocagales.cat i www.mhcat.cat

Cap al Fòrum Social Mundial de les **ECONOMIES TRANSFORMADORES**

Barcelona 2019 – 2020 L'altre món que ja existeix

El Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores (FSMET) és el procés de confluència dels diferents moviments de l'economia alternativa, anomenats *economies transformadores* a una escala local i internacional.

A través d'aquesta iniciativa es vol donar visibilitat pública i reconeixement als projectes d'economies transformadores, tot proporcionant una narrativa alternativa per fer front al discurs hegemònic capitalista, tal com es va anunciar a l'últim Fòrum Social Mundial de Salvador de Bahia des de la XES, RIPESS i REAS.

El principal objectiu d'aquest procés és acostar moviments socials i iniciatives que comparteixin la voluntat de posar al centre de l'economia les persones i el medi ambient, que lluitin per caminar cap a societats resilents i col·laboratives que construeixin i reforcin aliances i accions estratègiques a base de treballar juntes i acabar amb l'economia basada en l'extracció, el creixement, la competitivitat i el mercat.

Seguint l'esperit dels fòrums socials mundials, es volen traslladar els objectius dels moviments socials de base a les administracions públiques (sobretot a escala municipal i regional), amb la perspectiva de construir polítiques públiques que fomentin formes més humanes d'entendre l'economia. També es pretén apropar el treball que es fa a les universitats i centres de recerca en l'àmbit de les economies transformadores. Per això, s'inclouran dos eixos transversals: de polítiques públiques i de formació i investigació, que treballaran de manera articulada amb la resta dels eixos.

La decisió d'emprendre aquest procés a Barcelona no és casual: Catalunya és un referent mundial del cooperativisme i l'economia solidària, amb una història marcada per les lluites socials. Un cop més, el país destacarà en l'escena mundial pel seu compromís social i la seva voluntat de construir un món millor.

Per assegurar la diversitat dels subjectes que participin d'aquest procés, el FSMET vol unir forces entre tots aquells processos de confluència que ja s'estan donant i pràctiques existents per construir juntes una agenda global inclusiva per reivindicar l'altre món que ja existeix!

Trobareu les properes convocatòries i activitats a <http://transformadora.org>

LA FUNDACIÓ ROCA GALÈS ORGANITZA DE NOU **ELS PREMIS ARACOOOP**

La Fundació Roca Galès organitzarà la tercera edició dels Premis Aracooop 2019, després de guanyar el concurs públic del Departament de Treball, Afers socials i Famílies.

Aracooop 2019 premiarà, econòmicament i amb productes i serveis del mercat social, aquells treballs de final de grau (TFG), post-grau (TFP) o màster (TFM) que tinguin com a objecte d'estudi el tercer sector, l'economia social o el cooperativisme. Així, els Premis Aracooop estan dirigits a l'alumnat que hagi presentat els seus treballs fins al setembre del 2019, i han d'haver obtingut una puntuació superior o igual a 7 sobre 10 per poder presentar-s'hi. Els Premis Aracooop estan finançats pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

L'anterior edició dels Premis Aracooop 2018, també organitzats per la Fundació Roca Galès, va assolir 42 treballs presentats, tots d'excel·lent qualitat.

L'objectiu d'aquests premis és promoure la recerca, la reflexió i l'especialització dels estudiants universitaris en l'àmbit de l'economia social i solidària, així com incentivar el personal acadèmic a aprofundir en les temàtiques. Les bases i formularis de preguntes i enviament de treballs es troben a la pàgina d'Aracooop, www.aracooop.coop.

ELS RECONeixEMENTS COOPCAT POSEN EN VALOR LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL DE LES COOPERATIVES

La Confederació de Cooperatives de Catalunya (CoopCat), entitat que agrupa les federacions de cooperatives catalanes, ha premiat 14 empreses cooperatives per la seva capacitat de transformació social i la seva aportació a la societat, durant l'entrega dels Reconeixements CoopCat.

La cerimònia va tenir lloc el divendres 14 de desembre a la Filmoteca de Catalunya davant d'unes dues-centes cooperativistes i amb les intervencions del president de CoopCat, Guillem Llorens, i del conseller de Treball, Afers Socials i Famílies, Chakir El Homrani; l'acte va ser presidit pel president de la Generalitat de Catalunya, Quim Torra.

Les cooperatives premiades són les següents: Diomcoop, SCCL; Agrària de Torelló, SCCL; Femmefleur, SCCL; Cultural Rocaguinarda, SCCL; Aiguasol - Sistemes Avançats d'Energia Solar Tèrmica, SCCL; Sostre Cívica, SCCL, La Fàbrica, SCCL, Escola Ginebró, SCCL, Laboqueria taller d'arquitectura, SCCL; Productes naturals El Rebost, SCCL; Eduvic, SCCL; Sat. LTDA Apícola El Perelló 1363-CAT; Tàndem Social, SCCL, i Som Connexió, SCCL.

CoopCat valora molt positivament la resposta i l'interès que ha obert, en el moviment cooperatiu, la realització d'un acte d'aquestes característiques. Josep M. López, vicepresident de CoopCat, va tancar l'acte posant de manifest «la importància de la cooperació entre el moviment; junts som més forts i ho podem tot».

Enhorabona a les cooperatives premiades i gràcies a totes les persones cooperativistes per enfortir el moviment cooperatiu.

CONVOCATÒRIA DELS PREMIS FUNDACIÓ ROCA GALÈS 2019

La Fundació Roca Galès (FRG) convoca una nova edició dels Premis Fundació Roca Galès 2019 per reconèixer públicament la tasca social que desenvolupen les entitats i empreses de l'economia social i solidària a Catalunya.

Aquests guardons premien els projectes i/o trajectòries de persones, associacions, empreses i institucions l'objectiu de les quals sigui treballar i promoure els àmbits del cooperativisme, el medi ambient o el benestar social, en les diverses categories:

- **Cooperativisme, economia social i solidària:** 27è. Premi Jacint Dunyó,
- **Protecció del medi ambient, l'educació ambiental i la sostenibilitat:** 21è. Premi Albert Pérez-Bastardas,
- **Benestar social:** 10è. Premi Benet Vigo

Els guardonats seran escollits per un jurat, entre la selecció de persones, entitats i empreses proposades fins al dia **23 d'abril de 2019** a través del formulari que trobareu a:

www.rocagales.cat/premis/premis-frg

L'acte de lliurament tindrà lloc el 24 de maig a la Lleialtat Santsenca (c. Olzinelles, 31, Barcelona).

EL PROCÉS D'INCORPORACIÓ DE SOCIS

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@cooperativesCAT

El passat mes de desembre vam fer la jornada de Reconeixements Cooperatius 2018 en què vam aplaudir a les cooperatives que destacaven per motius molt diversos essent-ne la base els principis cooperatius. Els diferents criteris que ens condueixin a reconèixer una cooperativa tenen un element comú que és el fonament que permet la cohesió sobre la qual es construeix el projecte; aquest és la participació de les persones sòcies que impregnen amb la seva empremta tot el projecte.

Aquest enunciat recull un element fonamental sobre el qual hem de basar tots els projectes cooperatius i que és el de la incorporació de socis, especialment en aquest moment en què la creació de cooperatives torna a recuperar els nivells del començament del segle XXI i ho fa amb cooperatives que inicien el seu projecte amb dues persones sòcies –més d'un 40 % de les noves cooperatives–. Volem reflexionar sobre la incorporació de sòcies perquè configura la fortalesa de les cooperatives quan es treballa permanentment i pot suposar una gran feblesa en cas contrari.

Totes les cooperatives, com que tenim com a bandera la participació, fem de la incorporació de socis un element cabdal perquè només a través de la participació en la propietat, la gestió i els resultats de tots els que participen en l'activitat cooperativitzada, podem considerar la correcta conjugació dels principis i valors cooperatius.

La incorporació de socis, però, és molt més que una exigència dels principis; és, sobretot, una manera equilibrada de desenvolupar el projecte empresarial, d'oxigenar la cooperativa amb noves idees, amb noves franges d'edat i amb nous coneixements. En definitiva, és una manera de consolidar el projecte cooperatiu i de compartir-lo, de mantenir l'arrelament social. Suposem que totes les cooperatives, sigui quin sigui la branca, tenim la voluntat d'incorporar nous socis, és

obvi que no podem fer aquest procés al ritme que determini la nostra voluntat, sinó que l'hem de fer al ritme que determini el projecte, en general, i el mercat i l'evolució de la dimensió d'ocupació, en les cooperatives de treball en particular.

Ara bé, per fer aquest procés d'incorporació, que ha de formar part de la nostra planificació, hem de tenir-lo ben sistematitzat, hem de considerar que, des de la primera vegada que realitzem un procés de selecció de persones, no subjecte a estacionalitats, hem d'integrar al procés perquè aquesta persona, si tot evoluciona correctament, esdevingui sòcia de la cooperativa; la qual cosa exigeix un procés d'acollida perfectament dissenyat perquè conegui el projecte empresarial i les regles de funcionament de la cooperativa. Això ho fem a través dels processos d'acompanyament i de formació i informació que corresponguin; passant per diferents etapes, de contractació, si cal, o de soci temporal, fins que després de tota aquesta vivència comuna, i de mutu acord, es decideixi formalitzar la seva incorporació. Arribats en aquest moment, el nou soci ja ha de

tenir prou coneixement per comprometre el seu esforç a la cooperativa i aquesta haurà d'estar en condicions de donar resposta a les necessitats cooperatives de la persona que, en el cas de les cooperatives de treball, són de feina al llarg de tota la seva vida laboral –la qual cosa incorpora també la preocupació permanent per mantenir les competències professionals.

En totes les branques del cooperativisme s'ha de

considerar la participació, a través de la condició de persona sòcia, com quelcom cabdal que s'ha de treballar a través de la implantació de sistemes de participació que són la base per enfortir els projectes cooperatius i mantenir l'arrelament a la societat en què es desenvolupa. Així és com treballarem per consolidar el projecte cooperatiu i posar, permanentment, les regnes de la solució de les necessitats en les persones que les tenen.

+Educació: el lleure, necessitat i dret de tota la població

Amb poc mesos de vida com a cooperativa, +Educació acumula una llarga experiència de treball en els àmbits del lleure, els projectes comunitaris, l'escoltisme i serveis socioeducatius per a infants i joves. Nascuda a Sant Andreu, reclama que el lleure sigui accessible per a tothom, arrelat i connectat als barris, lluny de tota estandarització.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Pòster de la Crida +Educació Sant Andreu.

Dos fets van permetre la trobada de les tres persones que crearen la cooperativa +Educació: l'interès pels serveis socioeducatius i de lleure, i el treball en una experiència de projecte comunitari al barceloní barri de Sant Andreu, on estaven col·laborant com a voluntaris, que es deia Més Educació, com la cooperativa.

Bé, de fet, +Educació cooperativa és un projecte en construcció encara, no consolidat, s'està definint tot partint d'un projecte comunitari de treball en xarxa de 6 escoles del barri de Sant Andreu, que realitza diverses activitats en horari lectiu i extraescolar, partint de la idea que el lleure, com altres serveis fonamentals, ha de ser accessible a tothom. «És una necessitat i un dret, com l'educació i l'assistència sanitària –afirma l'Oriol Roca, director de lleure i entrenador de bàsquet–, la pota del lleure és una reivindicació fonamental per a nosaltres: lleure de qualitat i accessible a tothom».

Partint d'aquesta proposta, +Educació es planteja fer projectes i serveis comunitaris, optant a gestionar

serveis públics i, d'altra banda, serveis privats com activitats extraescolars i menjadors, migdies educatius, casals i colònies d'estiu, així com gestió d'altres espais, però «sempre des d'una visió comunitària, no de lleure industrial», subratlla l'Oriol Nicolau, un altre dels socis, que amb una llarga trajectòria a l'escoltisme i després de passar pels consells de la joventut de Catalunya i Barcelona, acaba ara la carrera d'antropologia.

De l'experiència en el projecte de Sant Andreu, aquesta nova cooperativa, nascuda al maig d'aquest 2018, n'ha tret alguns aprenentatges clau, principalment entorn de la importància del treball voluntari, però també de les seves limitacions. Impulsat i sostingut pel voluntariat de mestres i equips directius de les escoles, el projecte entrà en una fase de davallada, i aquí va ser quan els Oriols van veure la «necessitat d'articular una proposta de suport tècnic que mantingués el projecte i li donés perspectives de futur –explica en Roca–, a més en un projecte amb tots els ingredients que ens agraden, de treball amb comu-

nitat, de treball en xarxa i basat en valors».

«Aquests projectes són molt interessants i positius, tenen molt de potencial –avalua Berta Pascual, tercera sòcia, formada en periodisme però dedicada a la dansa, exercint com a professora des de fa 15 anys, i amb un llarg passatge també per l'escoltisme –, però si cauen sobre el pes de gent que ho ha d'assumir de forma voluntària arriba un moment que es perd d'impuls. Aquí ens vam plantejar com col·laborar i donar suport amb una proposta organitzada i sòlida».

Van fer un acord amb les escoles per impulsar i dinamitzar el projecte, sempre sota el lideratge dels equips docents, portant la part més d'execució. L'acord es va concretar aquest mateix 2018.

El projecte va néixer de la iniciativa d'escoles als barris de Baró de Viver i Bon Pastor que posaven en marxa comunitats d'aprenentatge, una proposta educativa que planteja sortir de l'escola i anar més enllà. Sis centres: les escoles la Maquinista, el

Til·ler, Baró de Viver, l'Esperança, Molí de Finestrelles i l'Ins. Dr. Puigvert, es van posar d'acord per oferir conjuntament més oportunitats a l'alumnat, muntant activitats, compartint espais, jornades esportives, festes.

El 2014, aquestes escoles van crear un projecte dit Universitat del Temps Lliure, una proposta per a infants i joves per visitar i conèixer equipaments, organitzacions i entitats dels barris, tot portant un passaport on registrar les visites d'un recorregut al final del qual es graduen.

+Educació ha entomat el projecte. «És el més interessant, al mateix temps que el que més feina suposa per a les escoles –explica en Nicolau–, i ja s'ha creat un catàleg d'activitats, unes 30 al mes, a uns 20 equipaments, això ja ho fem nosaltres com a cooperativa».

Constituïda la cooperativa, al maig d'aquest any, el juny van guanyar el premi Carles Capdevila del diari Ara, un reconeixement i motiu de prestigi, al mateix temps que «una

Activitats organitzades per la cooperativa en el marc de +Educació Sant Andreu.

miqueta d'impuls i coixí econòmic», declara la Berta. Uns 20.000 euros que sumats a la capitalització de l'atur per part dels Oriols, el premi de la Filadora 2018 i una donació de les escoles, van permetre arrencar amb bon peu.

«La sort és que no necessitem infraestructura. Treballem en un espai municipal de cotreball de retorn social a Baró de Viver, dit Sinèrgics, on tots i cada un dels membres es comprometen a transferir part dels seus coneixements i la seva experiència al conjunt de veïns i veïnes i al teixit associatiu del barri. La inversió garanteix els sous d'una jornada completa i hores de les altres, que

“

+Educació ofereix projectes i serveis comunitaris, públics o privats, però «sempre des d'una visió comunitària, no de lleure industrial»

combinen amb feines extra, a més de quatre persones, dues monitores a l'escola Nou Patufet de Gràcia i dues dinamitzadores de la Universitat del Temps Lliure.

Tot i ser contractes per hores, treballen amb la perspectiva d'ampliar horaris i poder incorporar més gent. «Quan vam fer les entrevistes els vam dir que no volem contractar treballadores, sinó que volem tenir sòcies –diu en Nicolau–, clar que, de moment, no som encara un projecte sostenible i nosaltres mateixes estem precaritzades com a sòcies».

En tot cas, no és una aposta a cegues, «tenim coneixement que es generen projectes, i a més volíem ser cooperativa amb una visió d'ajudar a transformar el sistema educatiu, sobretot l'àmbit del lleure», afirma en Roca tot explicant que «els extraescolars, temps migdia, casals... estan muntats per grans empreses que ofereixen serveis bastant estandarditzats arreu, i la nostra idea és oferir un producte de més proximitat, a mida del barri, de la seva realitat i de les necessitats d'infants i famílies, fent una cosa

més transformadora i amb òptica cooperativa, amb gent que està vinculada a la realitat, i no tècnics des d'un despatx».

A més de la xarxa Més Educació Sant Andreu, amb les sis escoles, equipaments i serveis del barri, famílies, AMPA i alumnat (ja s'ha constituït l'assemblea), en aquest camí s'han incorporat a diverses xarxes, com la XES Sant Andreu, que té dos anys i és la xarxa local més antiga de la XES, la d'infància i adolescèn-

Activitat en una escola del projecte +Educació Sant Andreu.

“**«Un producte de proximitat, a mida del barri, de la seva realitat i necessitats, amb visió transformadora i òptica cooperativa»**

cia de Baró de Viver i Bon Pastor, la ja citada Sinèrgics, que és «una comunitat de professionals que treballen connectats al territori i que generem projectes i que, per pagar la pertinença, hem de fer projectes gratuïts o amb la gent del territori», diu la Berta. Estan a la Federació de Cooperatives, molt activament a la sectorial d'iniciativa social. Participen també a l'Aliança Educació 360, impulsada per la Fundació Jaume Bofill, la Diputació de Barcelona i el Moviment de Renovació Pedagògica.

La coincidència de nom de la cooperativa amb el projecte comunitari va ser un acord amb les escoles. A més, creuen que és un projecte reproducible en altres barris o ciutats, una perspectiva en la qual treballen. De fet, ofereixen serveis principalment a administracions i escoles, via accés a concursos públics i/o venent els serveis i projectes propis, com els citats extraescolars i colònies, sempre des de la perspectiva, abans apuntada, que el lleure és un dret fonamental de les persones, i que el millor servei és el de proximitat i arrelat al territori.

OVQ

«estudi de processos socials amb nous ulls i amb els ulls de sempre»

Montse Pallarés
@montpallares

M.P.

L'Observatori de la Vida Quotidiana (OVQ) és una associació que comença la seva activitat l'any 1999, per fer difusió i recerca de les festes populars als territoris de parla catalana. Després d'uns anys de funcionament, l'associació es converteix en un espai multidisciplinari i de confluència en els camps de les ciències socials i les arts visuals. I s'acosta a la vida quotidiana des d'un punt de vista crític i reivindicatiu. L'associació la formen actualment Andrés Antebi, Teresa Ferré, Pablo González, Roger Adam i Oriol Martí. Ens trobem amb l'Andrés i la Teresa per parlar amb ells del seu projecte i d'altres coses.

El Pablo, la Teresa i l'Andrés a la seu de l'Observatori de la Vida Quotidiana a Barcelona.

Com s'estableix el vincle amb la Fundació Roca i Galès?

Teresa: El vincle amb la FRG s'origina gràcies a una exposició sobre la col·lectivitat general d'Amposta, i aquesta exposició surt de la investigació per a un projecte que es diu Gràfica Obrera Anarquista. A l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB) hi ha un fons sobre les col·lectivitats, amb imatges de Pérez de Rozas, que és bastant inèdit i és d'aquesta troballa que sorgeix l'exposició sobre la col·lectivitat general d'Amposta. A l'Antoni Gavalà, un dels patrons de la FRG la va veure, li va agradar i es va posar en contacte amb nosaltres. Va ser a partir d'aleshores, i coneixent també la feina feta per al Col·legi d'Advocats (un banc de memòria audiovisual), que ens van proposar de fer un projecte de banc audiovisual sobre memòria cooperativista arreu de Catalunya. I durant tot aquest 2018 hem anat entrevistat diferents persones vinculades a la FRG i al cooperativisme. És el patronat de la FRG qui fa la tria dels entrevistats.

Quina és la impressió de les entrevistes que heu fet fins ara, què és el que s'està preservant?

Teresa: Es preserva l'experiència d'unes persones que van anar contrarrent. Hi ha un element comú a totes les persones entrevistades i és que la majoria reben una herència cooperativista d'abans de la

guerra, normalment via familiar, i durant el franquisme, quan el cooperativisme no està prohibit però sí que està utilitzat pel règim –de fet, se'ls expulsa de les organitzacions internacionals–, aquestes persones preserven aquesta tradició cooperativista. I és curiós perquè a vegades usen el cooperativisme durant el franquisme per plantar una mica de llavor democràtica. Estic pensant, per exemple, en les experiències de les cooperatives d'habitatge, que és un moment molt important perquè aglutina gent de totes les tendències per a un bé comú que és construir una casa per a un veïnat que no té accés a l'habitatge. Les entrevistes sobretot recuperen experiències personals que, aparentment, no tenen importància però que són determinants per després recuperar tota la força del cooperativisme.

I quina és la reacció dels entrevistats quan els aneu a veure?

D'entrada la reacció és molt bona. Intentem fer una trobada prèvia per preparar una mica l'entrevista. Escoltem i preguntem i a partir d'aquí ordenem els temes de què parlarem a l'entrevista. Jo penso que nosaltres estem aprenent bastant i ens ho estem passant molt bé, són experiències una mica desconegudes. Una cosa és la teoria i una altra és escoltar què és el que destaquen aquestes persones de la seva experiència amb el cooperativisme.

L'activitat de la vostra associació comença l'any 1999, ja fa quasi vint anys...

Andrés: Sí, comencem l'any 1999. Sempre hem estat un espai de confluència de recerca en ciències socials, sobretot història i antropologia i arts visuals (el món de la fotografia, del cinema documental, del disseny gràfic, de la il·lustració). En un primer moment ens ajuntem per crear l'associació per la recerca i la difusió de les festes populars que pretenia, d'alguna manera, discutir i refer el discurs vigent sobre el que eren les festes populars a Catalunya i a les terres de parla catalana.

Quin discurs en concret?

Andrés: Un discurs molt folklorista, molt orientat a determinades tradicions, però que ja s'estava transformant per altres presències, per altres persones que venien a viure entre nosaltres. Com sempre en aquests processos les dinàmiques de celebració i les dinàmiques de construcció simbòlica es transformen, i les dinàmiques socials, en definitiva. I aquesta petita associació va començar a tenir un cert recorregut. Anàvem pels pobles i ciutats catalanes detectant la relació entre les antigues festes i les festes de nou encuny i les tensions que moltes vegades hi havia. Després de 4 o 5 anys ens vam adonar que aquest món se'ns quedava petit i vam voler créixer

en l'àmbit de la recerca. És llavors quan neix aquest nom, Observatori de la Vida Quotidiana, que, en realitat és un paraigua per fer moltes coses diferents, que pot treballar en diferents fronts i no té cap especificitat. Van començar a sortir projectes que sempre tenien una matriu semblant, el treball de bracet d'investigadors de diferents disciplines amb professionals vinculats a les arts gràfiques i visuals, i en àmbits que són molt diferents, tant temàtics com formals. Hem treballat qüestions que tenen a veure amb els usos de l'espai públic, a Barcelona i hem centralitzat aquestes investigacions amb els usos insubmisos de l'espai públic. Això va donar peu a un primer llibre que es va dir *Cops de gent* (2004). És una crònica gràfica de les mobilitzacions a la ciutat de Barcelona, un intent de fer una història de la ciutat a través de les seves mobilitzacions socials durant el segle xx. I recentment l'hem reeditat amb una actualització fins a l'any 2015. Aquest va ser el primer treball en què vam veure que el camp de la fotografia tenia molt de recorregut i era molt interessant de transitar i ens feia entendre coses que en les nostres pròpies trajectòries com a investigadors socials no hi eren. I a partir d'aquí hem treballat moltíssim en el camp de la fotografia i de la il·lustració, en menor grau. *Cops de gent* va acabar confluint en la temàtica sobre els mateixos reporters gràfics que havien construït un imaginari sobre una ciutat com Barcelona. Va ser una recerca que va durar cinc anys i que encara és viva en molts aspectes. Sempre hem buscat i hem apostat pels entorns digitals, pensem que faciliten molt la discussió, amb uns costos baixos i permeten que les coses es coneguin. Un dels objectius de l'OVQ és no ser excessivament academicistes ni críptics, és a dir, intentar que les nostres investigacions tinguin difusió, que es coneguin les coses que estem fent en relació a la investigació social.

Teresa: Nosaltres, tots tres tenim una formació acadèmica i metodològicament som persones que creixem a l'acadèmia, però no volem que les coses que fem a l'OVQ es quedin en el pla acadèmic. *Repòrters gràfics* és l'exemple més clar d'això, podria ser una tesi doctoral, però és una pàgina web, i també és un llibre molt divulgatiu.

66

«Cal defugir el discurs elitista del món acadèmic, perquè que una cosa sigui divulgativa no vol dir que no sigui rigorosa»

Aquesta és la nostra idea, la nostra manera de treballar implica arribar a la gent i això ens ha portat a fer coses trans mèdia sense haver-les conceptualitzat abans així.

Per una banda hi hauria el contingut i per l'altra la forma...

Teresa: Exacte. I això és molt important, perquè la nostra forma és una forma popular, que arriba a tothom, i amb formats digitals s'arriba a un públic més jove. Que mirará abans una web a través del seu mòbil que no anirà a llegir-se un article de 30 pàgines.

Andrés: L'acadèmia genera moltes vegades murs que nosaltres intentem saltar i traspasar, i en aquest trànsit intentem reivindicar la divulgació. Sovint l'acadèmia té un discurs elitista sobre allò divulgatiu: denigra la divulgació. Jo crec que cal defugir el discurs elitista del món acadèmic, perquè que una cosa sigui divulgativa no vol dir que no sigui rigorosa, que no estigui ben feta i que no tingui una metodologia.

Quan us referiu a la fotografia teniu alguns referents clars?

Teresa: Tenim referents i hem estudiat la fotografia, però en el cas del projecte i del llibre *Repòrters gràfics* el que hem fet també és trencar amb mites acadèmics. Per exemple, consultant hemeroteca descobrim que la majoria de bibliografia que s'ha fet en aquest país diu una cosa i les imatges en mostren una altra. I és que el fotoperiodisme no comença a casa nostra

amb la Guerra Civil, sinó amb la Setmana Tràgica, durant tres dècades en les quals passen moltes coses. Des de la història de la comunicació ho avança Francesc Espinet en un article. I evidentment llegim els clàssics de la història de la fotografia com Sontag o les aportacions de Fontcuberta. Hem col·laborat amb el Jorge Ribalta, quan va fer tot el tema de la Barcelona metropolitana, estem pendents de l'Ingrid Guardiola, sí que seguim la base teòrica a nivell fotogràfic.

Andrés: De fet, treballem molt amb fotografia antiga perquè som conscients del context contemporani de la fotografia, i Fontcuberta és un dels nostres principals referents. La fotografia antiga s'ha convertit ara en un camp de batalla. En el treball de memòries visuals de barri estem descobrint com la fotografia ha esdevingut un territori a través del qual es pot construir o esborrar la memòria. Estem intentant investigar en llocs que han estat molt poc explorats des del punt de vista gràfic al llarg dels anys, en determinats barris de Barcelona, normalment barris humils, no tenen un relat gràfic associat des del punt de vista institucional. I el que veiem és que la gent ara està aprofitant determinats mecanismes contemporanis, i de la societat de la tecnologia, la informació i la comunicació, per reconstruir i construir la seva pròpia història gràfica, més enllà de les institucions. Hi ha autonomia en la construcció de la pròpia història local i nosaltres estem acompanyant aquests processos a través d'un projecte que es diu Memòria visual.

I amb aquesta feina reivindicueu altres parts de la ciutat i passeu a visibilitzar-les?

Teresa: En part sí i jo crec que això també ens està passant amb altres tipus de feina. Les tecnologies que tenim ara ens permeten accedir a nous fons de manera fàcil, escanejar-lo, i fer la memòria més popular i en el cas de *Repòrters Gràfics* accedir a una hemeroteca des de casa, poder estar mirant uns fons, veure que fa uns anys que les persones que van investigar sobre aquestes qüestions no hi tenien l'accés fàcil.

Andrés: la possibilitat d'accés ha canviat ara radicalment, i després la possibilitat de teixir metodologies de treball de debò col·laboratives i hi ha treballs i investigacions que poden fer-se a moltes mans.

ARCA, l'arxiu de les revistes catalanes antigues

Maria del Tura Molas
Directora Hemeroteca
Biblioteca de Catalunya

Cooperativa Catalana, 1 de maig de 1899.

El mes de maig de 2018, la Fundació Roca Galès i la Biblioteca de Catalunya van signar el conveni de col·laboració per publicar les revistes digitalitzades per aquesta fundació al portal ARCA (Arxiu de Revistes Catalanes Antigues).

ARCA va néixer el 2005 amb voluntat oberta i participativa i amb un objectiu ambiciós: poder oferir als interessats una col·lecció seleccionada de revistes catalanes completes. Completar col·leccions de revistes és l'objectiu de tota hemeroteca, en gran part utòpic.

Les possibilitats que oferia la digitalització i la generalització de l'ús d'internet, ens va fer pensar, fa anys, que disposar d'un portal capaç d'oferir títols complets, aquells que per consultar-los obligaven a l'investigador a desplaçar-se a més d'una hemeroteca, seria especialment útil, a la vegada que ajudaria a preservar els originals d'aquestes hemeroteques de la degradació que causa la manipulació de documents en paper. Aquest és el tret qualitatiu que fa que el portal ARCA es diferenciï d'altres portals de publicacions periòdiques digitalitzades.

La Biblioteca de Catalunya va cercar complicitats i aliances per dur a terme un projecte que requeria temps, esforç i pressupost, i va obtenir el suport de l'actual CSUC (Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya), que al mateix temps estava valorant la idea de crear la Memòria Digital de Catalunya. ARCA va ser el primer portal que es va poder visualitzar des de la Memòria Digital de Catalunya.

Es va elaborar una llista de publicacions periòdiques reconegudes com a essencials pels investigadors de la premsa catalana, tals com *Luz*, *Quatre gats*, *Pèl & Ploma*, *La Lluanera de Nova York*, *Cultura* (Girona), *La Flaca*, etc. Algunes d'aquestes estaven completes dins dels fons de la Biblioteca de Catalunya i van entrar dins del pla de digitalització dels seus propis fons, per a la conservació dels documents en paper; a la vegada que es publicaven a ARCA.

Moltes hemeroteques van veure els avantatges d'aquest portal i es van afegir com a col·laboradores, de manera molt especial l'emblemàtica Hemeroteca de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, col·loquialment coneguda com la Casa de l'Ardiaca. Però cal citar també

les primeres que ens van fer confiança i amb les quals ja es va establir la voluntat de completar col·leccions, per exemple la Biblioteca de l'Esport, La Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès o l'Aula Màrius Torres, que encara que no disposava de fons, va aportar digitalitzacions de revistes localitzades a distintes biblioteques. Així, a poc a poc, es van anar establint els convenis de col·laboració fins a arribar a més de 30 participants.

El programari escollit el 2005 va ser CONTENTdm, que proporcionava una magnífica gestió d'imatges de l'objecte digital i que en aquell moment –en el qual aquest tipus de programari encara no proliferaven– era el més adequat cost –eficient.

Es va demanar als participants que la digitalització es fes segons els requeriments tècnics del sistema i que les revistes, a més de la digitalització, incorporessin els fitxers de text que proporcionen les aplicacions de reconeixement de caràcters òptics OCR, fet que permetia la cerca de paraules dins del text de les publicacions.

Un cop rebudes les primeres revistes digitalitzades, la Biblioteca de Catalunya va iniciar la laboriosa feina de publicar-les, que comportava ordenar les pàgines, assignar metadades per poder efectuar cerques més precises, etc.

CONTENTdm no estava testejat en la publicació de diaris, però va arribar el moment en què ja no es podia retardar més la inclusió d'aquests perquè reben moltes consultes i acostumen a tenir el paper més fràgil. ARCA va provar d'incloure *El Telégrafo*, *La Imprenta*, *Diari català*... i es va fer amb èxit. Posteriorment es va emprendre la ingent tasca de digitalitzar i publicar *La Veu de Catalunya* que era el diari més consultat pels usuaris de la Biblioteca de Catalunya i també pels de l'Hemeroteca de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, la seva publicació i la del setmanari *Destino* van marcar unes de les fites històriques del portal. Hores d'ara s'ha publicat una part del *Diario de Barcelona*, diari amb més de dos segles d'existència, que en uns anys estarà totalment disponible.

Més tard es van començar a detectar incidències d'error al programari, especialment en les funcionalitats vinculades a la cerca. CONTENTdm no les va poder

resoldre i la utilitat d'ARCA es va anar veient minvada. La valoració d'aquest i altres aspectes va fer que la Biblioteca de Catalunya es plantejés un canvi de programari, en el qual està immersa hores d'ara i que es preveu que proporcioni millors prestacions.

La selecció de les capçaleres es fa, a grans trets, atenent a la seva rellevància dins de la cultura catalana, revistes patrimonials de la Biblioteca de Catalunya i revistes especialitzades o locals que hagin estat d'interès per Catalunya. Les revistes no han d'estar en curs de publicació i es prioritzen aquelles publicacions periòdiques que ja estiguin en domini públic.

Acción Cooperativista, 324, de 4 juliol de 1930.

El fet d'incorporar els títols del cooperativisme català a ARCA, mitjançant el conveni amb la Fundació Roca Galès, és motiu de molta satisfacció perquè ajuda a ampliar el ventall de revistes especialitzades dins d'ARCA, aquest cop amb revistes d'una gran incidència econòmica i social, que els investigadors sabran apreciar.

ARCA, ara mateix amb 373 títols publicats i 2.330.045 de pàgines, va rebre gairebé 840.000 consultes durant el 2017.

En un futur es preveu que les col·leccions d'ARCA siguin accessibles des d'Europa, la biblioteca digital europea

PREMI ESPECIAL AL MILLOR TFP

L'ESPAI TEST AGRARI COM A PROMOTOR DE L'ECONOMIA SOCIAL A L'ÀMBIT RURAL

Anna Anglí Piera

Guanyadora del Premi Especial al
Millor Treball de Final de Postgrau
Premis aracooop 2018

Fer un treball de final de postgrau entorn de l'espai test agrari va ser el resultat d'una inquietud personal, però també territorial i social: qui treballarà la terra en els propers anys?

Fa uns anys vaig decidir ser pagesa. Venint d'un entorn urbà, sense terres ni capital, tres dones vam anar a fer de masoveres a l'altiplà del Lluçanès. Si bé varen ser uns temps de moltíssim aprenentatge, l'aïllament, la manca d'infraestructures i la poca capacitat d'inversió van pesar més que la nostra voluntat, i va acabar en fracàs i retorn a la ciutat. Aquest fracàs em va pesar moltíssim, però el fet que moltes de les persones conegudes que, com nosaltres, van començar de zero estiguessin plegant també, em va fer trontollar una pregunta: el nostre fracàs va ser personal o hi ha algun patró estructural? Si el que anomenem *la nova pagesia* té tantes dificultats per emprendre una activitat agrària, hi ha alguna fórmula per facilitar-ho?

Aquesta pregunta em va portar a tornar a estudiar, a la recerca d'aquesta fórmula que ens permetés crear espais d'intercooperació i de suport mutu, per engegar projectes agroecològics sota una perspectiva d'economia social i solidària, per consolidar alternatives al model agroindustrial impenant, que desagraritza el medi rural i posa en perill la fertilitat de la terra.

A Catalunya, el sector primari representa l'1,6% de la població i ronda l'0,9% del VAB, una part residual dins de l'imaginari. Ara bé, el sector de l'alimentació té un pes molt més important a l'economia catalana, amb una agroindústria que representa el 18,4% del PIB industrial, i l'11% de les empreses. El 88% del territori i el 34% del la població és rural, i conviu amb una agricultura cada cop més dependent d'empreses multinacionals que fomenten una agricultura basada en el monocultiu, l'ús de combustibles fòssils, pesticides i nitrats que generen externalitats nocives a la població rural des d'un punt de vista ambiental, però també socioeconòmic i cultural.

Un model agrícola on la pagesia està en perill d'extinció: de 1989 a 2009 a Catalunya s'han perdut unes 51 explotacions agràries per setmana¹. Des de 1982 fins al 2009 el nombre de titulars d'explotacions agràries s'ha reduït el 56,3%². Les petites explotacions, seguint els paràmetres de la revolució verda, no tenen prou superfície per obtenir una bona rendibilitat, i aquesta situació en molts casos aboca la pagesia a abandonar la terra. Una terra que cada cop es concentra en menys mans (el 0,7% de les finques més grans controlen el 21% de la terra³) on les corporacions cada cop tenen més pes. Segons el darrer cens agrari (2009), el 61,5% de les persones físiques titulars d'explotacions agràries són més grans de 55 anys. D'aquí dos anys més de la meitat dels titulars d'explotacions agràries a Catalunya estaran en edat de jubilació. Llavors qui treballarà la terra?

Des de l'òptica de la sobirania alimentària resulta evident que per tal de garantir la continuïtat del teixit productiu agrari

Hivernacle de la cooperativa Terracoopa (Montpellier).

al nostre territori cal encarar profundes i àmplies reformes al llarg de tota la cadena alimentària. Ara, existeixen, cada cop més iniciatives que tracten de canviar el paradigma agroindustrial a través de pràctiques agrosocials, immerses sota criteris agroecològics, però les dimensions material i financera dificulten l'arrencada de part d'aquestes iniciatives. Una nova pagesia que no disposa de terres familiars i sense capacitat financera, que vol dur a terme projectes d'agricultura ecològica i amb perspectiva cooperativa.

Igual que en els darrers anys s'han constituït un seguit d'incubadores empresarials per afavorir la creació de teixit empresarial, es considera necessària la creació de dispositius de suport a la instal·lació d'aquesta nova pagesia, com a motor d'una economia rural transformadora basada en l'agricultura de proximitat i per un món rural viu, per la consolidació dels sistemes alimentaris locals, basats en la cooperació entre productores, distribució i consum. Un d'aquests dispositius és l'espai-test.

L'espai test és una eina a disposició de les persones que volen instal·lar-se com a pageses i iniciar una activitat econòmica al voltant de la pròpia producció agrícola (sota criteris agroecològics), però que no disposen de terres, capacitat d'inversió primera o que volen fer un assaig per provar un projecte econòmic i de vida. Si aquí se'n comença a parlar tímidament, a França n'existeix una vuitantena.

L'Espai Test Agrari ofereix una ubicació física on portar a terme l'inici de l'activitat agrícola i es projecta amb les funcions d'orientar, formar, assessorar i acompanyar la futura pagesia. Una oportunitat per a una immersió progressiva cap a l'autonomia productiva, sota un principi de realitat i garantint el dret a la reversibilitat del procés: no cal endeutar-se per iniciar l'activitat.

Aquest dispositiu permet que una persona faci un assaig de l'activitat econòmica agrària a través de quatre funcions: (1) La incubadora, que dona un marc jurí-

dic de l'acompanyament dels portadors de projecte: contracte per a la persona portadora (en el cas francès és el CAPE, contracte de suport al projecte d'empresa), l'allotjament fiscal i financer i la integració dels moviments financers del portador dins de la comptabilitat de l'entitat.

(2) El viver posa a disposició els mitjans de producció: terra, infraestructures per cultivar, magatzems i despatxos comparats.

(3) L'acompanyament és en diferents àmbits: tècnic, a l'emprenedoria (comptabilitat, gestió de clients etc.) i l'acompanyament humà (organització del temps de treball, coherència entre el projecte de vida i el projecte professional, etc.) en el qual la figura de l'agricultor-tutor esdevé essencial així com les sinergies entre portadors de projecte. En darrer lloc, hi ha la dinamització i coordinació que vetlla pel funcionament integral de l'espai test així com la recerca espais d'intercooperació.

Existeix una gran diversitat d'espais test, amb models diferents de gestió, segons la realitat territorial on es desenvolupa i qui els impulsa. Ara bé, aquests espais test i les entitats que els impulsen compten amb una coordinació a escala nacional a través de RENETA, la xarxa nacional d'espais test agrícoles a França, que els promou i fomenta sinergies entre aquests. De les experiències concretes visitades a França, val la pena destacar una experiència amb model que resulta molt atractiu per replicar a casa nostra, Terracoopa.

Terracoopa és una cooperativa d'activitats especialitzada en el sector agrari i del medi ambient, en funcionament des de 2012, i que dinamitza 10 hectàrees que l'àrea metropolitana de Montpel·lier ha cedit per a 18 anys. Allà vuit portadors de projecte desenvolupen la seva activitat fins a tres anys poden fer ús de la infraestructura (una hectàrea, hivernacle, accés a aigua i a maquinària, certificació ecològica, CAPE i acompanyament) pagant una quota anual i un percentatge a la cooperativa. Un cop s'acaba el període de test, els portadors decideixen si volen seguir formant part de la cooperativa o no, i si és sota forma d'emprenedor-assalariat o com a socis. Actualment la cooperativa compta amb 40 treballadors i 9 socis. Té una activitat diversificada que inclou jardiniers, paisatgistes, consultors, cuiners, ambientòlegs, pagesos i altres professions relacionades amb el medi ambient. Es teixeix així un ecosistema cooperatiu entre activitats professionals que advoquen per un model ecosocial, basant-se en una dinàmica col·lectiva, on els projectes que es desenvolupen sota el seu paraigua intercooperen entre ells.

El model de Terracoopa és possible gràcies a un marc jurídic que regula la figura de la Cooperativa d'Activitat i Emprenedoria (CAE). Les CAE són cooperatives que ofereixen un marc jurídic compartit, un NIF per facturar i un contracte laboral, gestió administrativa i un acompanyament personalitzat als projectes de nova creació, així com espais d'intercanvi entre els seus integrants. A Catalunya una forma similar apareix a la disposició tercera de la Llei cata-

Planter Terracoopa.

lana de cooperatives de 2015, sota nom de *cooperativa de foment empresarial*, però encara no estan regulades pel reglament.

La cooperativa de foment empresarial resulta crucial per constituir els espais test agraris a Catalunya, en un model publicocooperatiu on, a escala local, els ajuntaments o consells comarcals podrien donar suport fent de prescriptors de les CAE a través de les àrees de promoció econòmica, facilitant espais per fer formacions i oferint suport econòmic. En aquest marc, es podien constituir en col·laboració amb els Ateneus Cooperatius, que ja estan fent una gran feina en matèria d'acompanyament. Altres fórmules menys completes es poden dur a terme des de el cooperativisme: constituir una cooperativa de serveis a la pagesia, seguir el model de cooperativa integral rural amb la corresponsabilitat de les consumidores, o associacions que facilitin estades en explotacions sense relleu generacional.

Des que em vaig implicar en aquest estudi, hi ha hagut un interès creixent per part de l'administració pública, i en especial pel municipalisme, entorn del suport als sistemes alimentaris locals i la venda de proximitat, un exemple és el PECT BCNSMART RURAL que preveu la creació de bancs de terres a la demarcació de Barcelona i fins i tot preveu un

espai test d'aquí a 2020. Esperem que així sigui i que sigui el precursor de molts altres de públics, però també de cooperatius, per la qual cosa és urgent regular les cooperatives de foment empresarial.

Perquè l'experiència del test sigui una realitat és necessari situar el debat sobre el relleu generacional i l'agroecologia com a únic futur viable a la primera plana. És imprescindible la implicació de tots els actors de la cadena alimentària, de les polítiques públiques i del sector educatiu, ja que la sobirania alimentària no és una qüestió que només afecti la pagesia: del model agroalimentari que establim en depèn el futur, no tan sols de les zones rurals, sinó de tot el planeta. Sense pagesia, tota cassola roman buida.

1- LLAURANT BARCELONA (2016) Mesures per construir la sobirania alimentària a Barcelona. Recull de propostes per al desenvolupament de polítiques municipals.

2- VIURE; J (2015) Estudi del relleu generacional a les explotacions agràries de Catalunya: anàlisi i apunts per a una proposta estratègica. Treball de final de carrera UVIC.

3- Arran de terra i Entrepobles (2018) Arran de terra II: indicadors de sobirania alimentària a Catalunya.

Mario Vega,

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

gerent general de COMÚN-TOUR, COOPERATIVA

Turismo Solidario del Común

Mario Vega, al mig amb gorra, amb companyes colombianes durant la FESC 2018.

Com està el compliment dels Acords de pau? Quina situació es viu al país?

La doctrina de l'enemic intern, a Colòmbia, ha estat una política d'Estat i consisteix a assassinar qualsevol persona, qualsevol colombià que pensi diferent de l'estament i el govern colombià. I ho estem vivint en aquest moment. Estem preocupats perquè el president actual, Duque, és d'extrema dreta, titella de l'expresident Àlvaro Uribe, que és qui ha comès més assassinats i desaparicions en tota la història del nostre país. O sigui, els acords no s'estan complint.

Què estan fent els milers guerrillers desmobilitzats?

En aquest procés, amb la signatura dels acords amb el govern de Santos, arribàrem a un compromís: solucionar el problema social i econòmic dels exguerrillers i exguerrilleres farianes, però també de les comunitats on hem estat. I es va decidir crear cooperatives per continuar treballant d'una manera orgànica. És una proposta sorgida dintre del mateix procés i dintre de l'avui Força Alternativa Revolucionària del Comú (FARC).

Perquè nosaltres mai pensàrem a marxar cadascú sol, que és el que vol el govern, que cadascú arregli el seu problema individualment. Nosaltres diem: aquesta construcció del país, aquesta transformació que volem pel nostre país la podem fer a través de les cooperatives.

Llavors, les cooperatives no són només una via per a la incorporació col·lectiva, sinó també una forma d'economia alternativa?

Sí, és això, nosaltres ho hem tingut molt clar, no es tractava de deixar les armes i que la gent es dispersés, sinó que es tracta de continuar treballant. Per exemple, quan ens diuen excombatents, nosaltres no estem d'acord amb el nom, perquè nosaltres continuem sent combatents, avui sense armes, però seguim combatent, pensant un canvi per a Colòmbia, seguim lluitant perquè volem arribar al poder, estar dintre del sistema si és democràtic, disputar eleccions a governacions, a alcaldies i, per què no, a la presidència, per transformar el país.

En aquest camí les cooperatives són una alternativa econòmica, no és una qüestió ni transitòria ni per resoldre fam momentània. Som una alternativa real.

Però hi ha les condicions al país?

A Colòmbia hi ha les condicions, perquè el capitalisme ha estat tan salvatge amb nosaltres, amb el poble colombià, que ha creat les condicions i fa necessari proposar altre tipus d'economia i de societat. I dintre les FARC, sempre hem viscut en aquest cooperativisme. Hem estat una guerrilla marxista-leninista, i aquests conceptes de cooperativisme els coneixem, no d'una forma acadèmica però sí d'una forma pràctica, com fem nosaltres, els revolucionaris, de la pràctica traïem el coneixement.

Quina és la proposta de cooperatives?

S'ha creat l'Ecomún, que és l'organisme, paraigua, encarregat de parlar amb el govern, també d'ajudar a enfortir les cooperatives de base de FARC. És una cooperativa de segon nivell on són les cooperatives que s'estan creant: agrícoles, de piscicultura, de comunicació, d'art (ComunArte), de turisme, de la qual jo formo part; i de turisme només, n'hi ha 18 actualment.

Com ha estat el treball de construcció de la xarxa?

Als Acords de pau es va escriure que Ecomún faria aquesta feina, però l'incompliment del govern fa que no hi hagi el finançament. Ecomún ha pogut fer poc encara. Però des de les bases, com a guerrillers, hem dit: «bé, companys, toca començar a crear cooperatives», i vam començar a les diferents localitats i regions on ens trobem.

S'ha d'insistir en el fet que les cooperatives no són només per als guerrillers, perquè nosaltres treballem també amb les comunitats on hem fet presència.

Les cooperatives que s'han format s'han hagut de buscar els recursos propis i la viabilitat?

Exactament, ha sigut així. Perquè davant l'incompliment del govern, no hi ha els diners per finançament, no hem rebut res, però nosaltres diem que hem de continuar treballant, seguir construint. Amb qui? Amb qui hem viscut sempre, els camperols, les comunitats, els indígenes...

Quantes se n'han creat des de la base i quantes se n'han creat a partir del projecte?

Ara, 28 d'octubre, ja som 93 cooperatives. El 100 % les hem creat nosaltres, de les mateixes iniciatives de companyes i companys, perquè Ecomún no ha rebut encara l'ajut aprovat per la Unió Europea. Són 10 milions d'euros, dels quals 5,4 milions per a un projecte de piscicultura, i 4,6 milions per a l'enfortiment de les cooperatives de base. Ecomún porta la coordinació i referències del que es va fent, de quines són les necessitats, de la formació, aquest és el treball que està fent Ecomún.

Heu hagut de fer formació amb pressa...

Tot ho hem fet així, perquè quan hem reclamat del govern la seva part per la formació ens ha dit que sí, però la llista d'espera és de setmanes i mesos, i vam decidir fer-ho nosaltres, amb companyes i cooperatives properes que tenen acreditació i poden fer la formació i volen fer-la.

Resultats concrets ja en teniu?

-Sí, tenim cooperatives que ja estan recollint els cultius de *sac-ha inchi*, de canya de sucre; produint roba, per exemple aquestes samarretes de la dona fariana que estem venent a la Fira d'Economia Solidària. S'han comprat les màquines de segona mà i s'ha après a dissenyar, a cosir; fem també sabates en cuir que ja s'estan venent als mercats comunitaris.

És xarxa interna de comercialització?

No. És oberta a tothom, perquè volem que la gent vingui i conegui, que comparteixi, que parli amb les comunitats, amb nosaltres; perquè els mitjans van fer molta campanya per dir que érem narcotraficants, torturadors, violadors, assassins, tot propaganda! Quan la gent ve i parla amb nosaltres diu: «ep! Què passa aquí?» És molt important. També busquem el suport i les relacions internacionals. Però això està en construcció.

Aquest és un camí per a la reincorporació a la societat?

Es parla de reincorporació, però reincorporació a quina societat? A una societat corrupta, que no respecta els drets humans? Nosaltres volem portar a aquesta societat el que hem

«ELS ACORDS NO S'ESTAN COMPLINT. I EL PRESIDENT ACTUAL ÉS TITELLA DE L'EXPRESIDENT ÀLVARO URIBE, EL PRINCIPAL RESPONSABLE D'ASSASSINATS I DESAPARICIONS.»

acumulat en aquests 53 anys. Per exemple, molt important, les companyes farianes parlen de feminisme insurgent, són companyes que van arribar a les FARC com per fer les feines de la casa, com a la societat patriarcal, però elles van dir no, i es van guanyar el dret d'anar al combat, el dret de dir nosaltres tenim espai, i ho hem après tots, i fem tot i anem al combat igual. Això es reflecteix molt als acords, on la transversalitat de gènere hi és en tots.

Quanta gent pot haver-hi en aquestes cooperatives?

Els que vam signar els acords vam ser, més o menys, 14.000 exguerrillers, combatents de les FARC. Però, com he dit, estan obertes a la incorporació de la ciutadania.

Llavors, ara la guerrilla és una mena de guerrilla de les cooperatives?

Està molt bé la comparació que fas... En el terme d'economia sí, però com a organització política hem conformat les comunes, i tots els exguerrillers formem part d'una comuna, amb les seves tasques polítiques, a part de les cooperatives i econòmiques. També s'integren persones que no van ser guerrilla però volen fer part de les FARC. Les comunes s'estan creant arreu el país, perquè seguim treballant, hem deixat les armes però no la lluita.

En resum, els acords de pau, per tant, no es limiten als exguerrillers?

Els acords no són benefici només dels exguerrillers, són per al poble colombià. Quan parlem de reforma agrària, per exemple, el punt 3, de substitució de cultius il·lítics, estableix que això ha de venir juntament amb carreteres, escoles, centres de salut, beneficis per a la comunitat. Els acords són l'extensió de la constitució del 1991, no és benefici per als guerrillers, com pretén la dreta, és benefici per al poble colombià i les comunitats.

Cansament

Enric Gallardo

Cos, Cooperativa de Salut
@COScooperativa

Sovint ens sentim cansades, el ritme de vida que portem molts cops ens fa sentir aquest símptoma, però de vegades la inèrcia ens porta a no fer-hi gaire cas, a normalitzar-la i a «anar tirant» fins que es cronifica.

Les causes d'aquest cansament crònic poden ser un excés de treball, d'exercici físic, d'estrès, una constitució dèbil, una dieta pobre o irregular, una mala qualitat del son o una convalescència llarga, entre les principals.

El cansament crònic, segons la visió de la medicina tradicional xinesa, pot ser conseqüència de diferents tipus de desequilibris interns. En aquest article diferenciarem els més comuns i donarem alguns recursos per millorar. No obstant això, sempre és recomanable la visita a un professional per poder-ho tractar en profunditat.

La medicina xinesa explica el funcionament del cos des de l'estat energètic de cinc sistemes funcionals, que engloben la totalitat de les funcions de l'organisme, tant en l'àmbit físic com l'emocional. Aquestes cinc unitats interrelacionades són el cor, la melsa, els pulmons, els ronyons i el fetge. Quan un o més d'un sistema està afectat, no vol dir que a l'òrgan en si li passi alguna cosa, sinó que el seu sistema funcional no està complint totes les seves funcions.

Si el cansament arriba després de dinar, al final del dia, amb emboirament mental, potser també amb cansament muscular, i s'acompanya de distensió abdominal i deposicions més

aviat toves estarem davant d'una manca d'energia de la melsa. En aquest cas serà recomanable (sobretot a la tardor i a l'hivern) reduir al màxim els aliments crus i freds i menjar i beure calent. Potenciar els cereals integrals i les verdures com la carbassa, el moniato, la pastanaga i també els pèsols. Caldrà evitar els làctics, els refinats i el sucre. I és altament recomanable buscar espais on poder estar en contacte amb la terra i fer activitats manuals.

Si el cansament és molt acusat, després d'una època de molt desgast o d'una convalescència llarga, no es repara amb descans i, a més, s'acompanya de debilitat o molèstia a les lumbrals i els genolls i s'hi associa un empitjorament de la memòria segurament estarem davant una debilitat de ronyó. En aquest cas ens ajudarà prendre caldos d'arrels (nap, xirivia, pastanaga...) amb algues, ossos de pollastre i sèsam negre. També les azukis, els dàtils, les cireres, les prunes, el miso, les castanyes i les nous.

En el cas de cansament després d'un procés respiratori, amb respiració escurçada, veu més fluixa o on no ve de gust parlar, tos sense força, propensió a refredar-se, etc. segurament estarem parlant de falta d'energia al pulmó. En aquests casos els batuts de pera amb dàtil i gingebre i llet d'arròs ens aniran molt bé. La recepta la podreu trobar en aquest article. Recomanem també les infusions de dàtils i cacauets, augmentar la ingesta d'arròs, de mill, d'ametlles, de figues, de pas-

tanaga, de nap, de coliflor, de rave i de mel i evitar també els aliments freds i crus.

Per als casos on el cansament és estacional (astènia primaveral) o per una situació d'estrès prolongat, acompanyat de més irritabilitat o canvis d'humor, sensació de nus a la gola o distensió als hipocondris, serà el fetge el que haurem de tractar. Aquí, prioritzarem verdures com les carxofes, l'escarola, les endívies, els espinacs, el bròquil, l'api, el rave negre, l'ordi, l'alga nori, els germinats, les infusions de menta, el julivert, el fonoll i el te verd, que ens ajudaran a millorar la circulació d'energia... el que en medicina tradicional xinesa anomenem desbloquejar el fetge. La pràctica d'exercici físic suau com per exemple el tai txi, el ioga, l'aikido, la dansa... ens ajuden a augmentar l'oxigenació i circulació i ens ajuden a aquest desbloqueig.

En tots aquests casos és recomanable la visita a un professional de la medicina xinesa per poder fer un diagnòstic ajustat i un tractament personalitzat i una revisió d'hàbits i dieta. L'acupuntura, la moxibustió i la fitoteràpia tenen uns resultats molt bons.

En aquest article hem volgut explicar la visió de la medicina tradicional xinesa sobre el cansament, però com sabreu, a Cos treballem integrant les diferents disciplines i visions terapèutiques per poder oferir un tractament més complet i profund.

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

Fem créixer el moviment cooperatiu i donem veu a les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya

Presenta a les xarxes
següents nos a

Premi 15. 1r pis
08014 Barcelona
933 18 41 62
www.cooperativetrebll.coop

Facebook i Twitter

COOPERATIVISME
I EMPRENEDORIA

PREMIS MANUEL ARROYO

ESCOLA SANT GERVASI
2019 | 5a Edició

Per a emprenedors
de l'economia
cooperativa

www.premismanuelarroyo.coop

@premiarroyo

Premiem el cooperativisme amb 6.000€

TERMINI DE PRESENTACIÓ CANDIDATURES: 1/03/2019

ORGANITZADORS

PARTNER PRINCIPAL

Caixa d'Enginyers

PATROCINADORS

Bankia

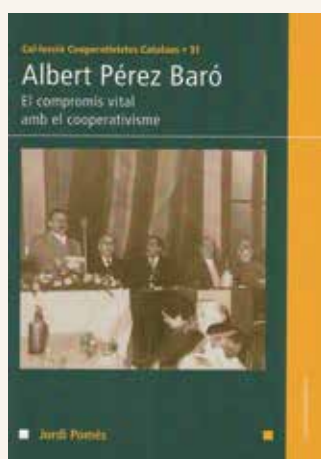
Cooperatives de Treball
de Catalunya

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

som
contrapunt

Compromís vital amb el cooperativisme

Miguel Garau Rolandi
 Historiador
 @miguel_garau

La col·lecció «Cooperativistes catalans» continua apostant per radiografiar la història del moviment cooperatiu català a través de les trajectòries vitals dels seus protagonistes. Acaba de publicar la biografia d'Albert Pérez Baró (1902-1989), un dels cooperativistes més influents de la segona meitat del segle xx. El Dr. Jordi Pomés (UAB), autor de la biografia de Salvador Pagès en aquesta mateixa col·lecció i amb una extensa producció bibliogràfica dedicada a la història de l'associacionisme popular a casa nostra, s'ha fet càrrec d'aquest repte.

El llibre s'estructura cronològicament en dos grans blocs. En el primer es ressegueixen les passes de Pérez Baró en la seva entrada a les luites socials. Els esdeveniments polítics (la guerra europea i la postguerra, el pistolisme i la dictadura de Primo de Rivera) forjaren precoçment el seu compromís militant, tot passant per les Joventuts Socialistes, el Partit Comunista de Barcelona, la CNT o l'Ateneu Enciclopèdic Popular. En aquesta primera etapa la seva biografia personal bé podria representar la biografia col·lectiva de tota una generació que representa el més granat de la militància obrera de Catalunya, amb els qui compartirà espais i vivències personals: el pas per la presó als anys vint, la

passió per la cultura i l'autodidactisme en els ateneus obrers, l'activisme frenètic en el règim republicà, l'assumpció de responsabilitats polítiques durant el període excepcional de la Guerra Civil i finalment l'exili i les penúries econòmiques arran de la victòria franquista.

En el segon bloc el llibre s'endinsa en el què és l'etapa més fructífera i singular del biografat. Pérez Baró es compromet definitivament amb el cooperativisme, que ja havia conegut de ben a prop a les dècades anteriors, i, en paraules del propi Jordi Pomés, s'autoimposarà la missió de preservar el seu llegat històric. Així esdevindrà el cronista de referència, encara avui, per conèixer la intrahistòria del moviment cooperatiu català des dels seus orígens. Alhora també es proposarà la missió de mantenir la flama de l'ideal cooperatiu i donar a conèixer a les noves generacions els principis i la doctrina cooperativa segons l'ortodòxia rochdaliana. En aquesta segona i definitiva etapa el llibre s'endinsa així en una de les èpoques pitjor conegudes de la història del cooperativisme català, la dictadura franquista, posant de manifest el paper protagonista que va tenir Pérez Baró durant aquestes dècades en què va desenvolupar amb inesgotable entrega la tasca d'escriptor, conferenciant i articulista.

L'autor en destaca el paper de pont i nexa d'unió que va exercir Pérez Baró des del que seria el seu centre d'operacions, la cooperativa de Teixidors a Mà del barri de Gràcia, entre la vella generació de cooperadors (Fabra i Ribas, Juli Blanquer, Celestí Ventura, etc.) i la nova, nodrida de joves que serien figures cabdals en la futura transició, com ara Josep Castaño, Joan Codina o Joan Reventós. Tanmateix el llibre trenca amb la imatge de Pérez Baró únicament com a teòric i propagandista i dona llum sobre algunes iniciatives pràctiques molt rellevants però menys conegudes en la vida del nostre protagonista.

L'estudi és rigorós i ben documentat. Parteix de dos escrits autobiogràfics del mateix Pérez Baró on relata les seves experiències de joventut i explota amb destresa una font d'informació, gairebé inexplorada, de notable abast i interès: el fons sobre Pérez Baró que conserva la biblioteca de la Fundació Roca i Galès. Sens dubte una obra molt recomanable, útil i amena, en la qual Pomés ha sabut no sols transmetre amb encert les vivències del biografat, sinó també traçar un perfil psicològic del personatge: un home de fortes conviccions, perseverant i coherent fins l'extrem amb, tal com resa el subtítol del llibre, el seu compromís vital amb el cooperativisme.

POMÉS, Jordi
Albert Pérez Baró.
El compromís vital amb el cooperativisme
 Fundació Roca Galès - Cossetània edicions, 2018
 Col. Cooperativistes Catalans, núm. 31
 ISBN: 9788490347843
 17 X 14 cm.

Aquest llibre el trobareu
 al Centre de Documentació
 Cooperativa de la Fundació
 Roca Galès

Fundació
ROCA GALÈS
 CATALUNYA

EXPOSICIÓ

Fins al 17 de febrer de 2019

Al Museu d'Història de Catalunya
mhcat.cat
#CatalunyaCooperativa

Dimarts a dissabte de 10 a 19h
Dimecres de 10 a 20h
Diumenge i festius de 10 a 14.30h

Catalunya,

TERRA COOPERATIVA

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Museu d'Història
de Catalunya

Fundació
ROCA GALÈS